

Nr 131.

Ankom till riksdagens kansli den 14 maj 1946 kl. 4 em.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1946/47 till statens institut för folkhälsan.

(3:e avd.)

I propositionen nr 1 har Kungl. Maj:t under femte huvudtiteln (punkterna 170 och 171) föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, under rubriken Statens institut för folkhälsan såsom förslagsanslag beräkna till Avlöningar 404 000 kronor och till Omkostnader 200 000 kronor.

Därefter har Kungl. Maj:t i propositionen nr 164, under återopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden för den 8 mars 1946, föreslagit riksdagen att dels fastställa av departementschefen förordad personalförteckning och avlöningsstat för statens institut för folkhälsan, avlöningsstaten att tillämpas från och med budgetåret 1946/47, dels ock anvisa ovannämnda båda anslag med respektive 640 000 kronor och 309 000 kronor.

I riksstaten för innevarande budgetår är avlöningsanslaget för statens institut för folkhälsan upptaget till 404 000 kronor och omkostnadsanslaget till 200 000 kronor.

I skrivelse den 10 september 1945 har styrelsen för institutet gjort framställning om anvisande av medel för verksamheten under nästkommande budgetår. Förslaget innebär bland annat inordnande av institutets assistenter och biträdespersonal under löneplanerna i civila icke-ordinariereglementet, inrättande av vissa extra ordinarie tjänster ävensom överförande av en befattning som föreståndare för distriktssköterskeskolan i lönegraden Eo 17 på ordinarie stat. I styrelsens skrivelse föreslås kursverksamheten vid den allmänhygieniska avdelningen omfatta en tjänsteläkarkurs, fyra ordinarie kurser och en kompletteringskurs för distriktssköterskor samt kurser för hälsovårdstillsyningsmän. För arvoden åt speciallärare vid sistnämnda slag av kurser skulle beräknas 7 000 kronor mot 3 000 kronor under innevarande budgetår.

Vad angår omkostnadsanslaget har styrelsen med hänsyn till belastningen under föregående budgetår föreslagit en ökning av de till sjukvård m. m.,

Bihang till riksdagens protokoll 1946. 6 saml. Nr 131—133.

till reseersättningar och till övriga expenser avsedda medlen med respektive 500 kronor, 5 000 kronor och 3 000 kronor. Beträffande posten till övriga utgifter föreslår styrelsen, att de däri ingående delposterna till inköp och underhåll av inventarier, till förbrukningsartiklar samt till undervisningsmateriel och böcker höjas med respektive 6 800, 80 000 och 1 000 kronor till respektive 15 000, 125 000 och 4 500 kronor. Därjämte föreslås, att för anskaffning av en autoklav och två centrifuger ett engångsbelopp av 38 400 kronor anvisas. I övrigt hava delposterna upptagits med oförändrade belopp.

Över framställningen har *statskontoret* avgivit yttrande.

Departementschefen har för egen del anfört följande.

Vad angår institutets avlöningsslag vill jag erinra, att vid ett flertal med statens institut för folkhälsan jämförliga anstalter — statens bakteriologiska laboratorium, statens rättskemiska laboratorium, statens farmaceutiska laboratorium och statens veterinärmedicinska anstalt — under de senaste åren en reglering skett av assistenternas anställnings- och avlöningsförhållanden genom befattningarnas överförande på den i civila icke-ordinariereglementet upptagna löneplanen Ex. Även assistenterna och amanuensen vid statens institut för folkhälsan torde nu böra beredas motsvarande förmån. Vad lönegradsplaceringen angår, har jag inset att erinra mot förslaget, att assistent, som nu uppbär arvode efter 6 400 kronor om året, och amanuensen placeras i lönegrad Ex 16. För assistenterna inom den högre arvodesgruppen — med 8 500 kronor i årsarvode — lärer högre lönegrad än Ex 22 icke kunna ifrågakomma. Mera tveksamt kan vara, huruvida dessa assistenter skola differentieras på olika lönegrader. Jag vill icke bestrida, att vissa skäl tala för en enhetlig placering av befattningshavarna. Då emellertid vid de löneregleringar, som genomförts under de senaste åren, regelmässigt iakttagits, att läkarassistenter hänförts till 22 lönegraden medan övriga assistenter — apotekare, veterinärer m. fl. — erhållit lön enligt 21 lönegraden, anser jag mig böra förorda, att denna norm tillämpas även i föreliggande fall. Till lönegrad Ex 22 skulle alltså hänföras tre assistenter och till lönegrad Ex 21 två assistenter. Såsom jag i årets statsverksproposition föreslagit beträffande assistenterna vid statens farmaceutiska laboratorium, anser jag dock, att för undvikande av löneminskning assistenterna i lönegrad Ex 21 böra från och med den 1 juli 1946 placeras i 19:e löneklassen. För samtliga assistenter torde i överensstämmelse med den ordning, som införts vid övriga på femte huvudtiteln upptagna laboratorier, böra gälla, att semestern bestämmas till 30 dagar om året och att föreskrifterna i 12—15 §§ civila icke-ordinariereglementet — vilka föreskrifter äro förmånligare än motsvarande bestämmelser för extra tjänstemän — tillämpas å de arvodesavlönade assistenter, som den 1 juli 1946 övergå till anställning som extra tjänstemän, under återstoden av löpande förordnandetid.

Vid institutet äro för närvarande för uppgifter av stadigvarande karaktär anställda 89 personer i biträdesställning. Av dessa äro 2 ordinarie, 9 extra ordinarie och 22 extra, medan den övervägande delen — 56 personer — uppbär ersättning i form av arvode. Att personal, sysselsatt med permanenta arbetsuppgifter, i denna utsträckning står utanför de i avlöningsreglementena upptagna löneplanerna, torde knappast förekomma vid någon jämförlig institution. Förhållandena vid statens institut för folkhälsan förklaras

därav, att institutet under tiden för världskriget tillförts omfattande uppgifter av krisnatur — nu till större delen avvecklade — och att institutets styrelse tidigare funnit sig icke kunna med erforderlig grad av säkerhet avgöra i vilken utsträckning den arvodesavlönade biträdespersonalen tagits i anspråk för mera normala arbetsuppgifter. I anslagsframställningen för innevarande budgetår föreslog styrelsen — som då ansåg sig hava ett säkrare underlag för bedömning av personalens fördelning på de olika slagen av arbetsuppgifter — att anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal skulle uppräknas för möjliggörande av biträdespersonalens inordnande under löneplanerna i civila icke-ordinariereglementet. Jag biträdde i så måtto detta förslag, att jag förordade en uppräknad av nämnda anslagspost med 50 000 kronor. I nu föreliggande skrivelse har styrelsen hemställt, att medel anvisas för beredande åt alla till personalgruppen hörande befattningshavare, som uppfylla fastställda villkor i fråga om anställningstid m. m., av extra eller extra ordinarie anställning. Då institutets krisuppgifter nu äro i huvudsak avvecklade och någon tvekan rörande behovet av ifrågasvarande biträdespersonal icke torde vara för handen, förordar jag bifall till styrelsens förslag. Jag förutsätter härvid, att i enlighet med av styrelsen föreslagna normer för befordringsgången befattningshavare regelmässigt antages såsom extra tjänsteman först efter ett och såsom extra ordinarie tjänsteman först efter tre års anställning vid institutet eller i annan statlig befattning med likartade arbetsuppgifter. Jag utgår ävenledes ifrån att lönegradsplaceringen i regel sker på sätt styrelsen tänkt sig, så att högst 2:a lönegraden tillämpas å personal med enklare sysslor och högst 4:e lönegraden för biträden med mera kvalificerade göromål.

Mot styrelsens hemställan, att för tre laboratoriebiträden i förmansställning och för ett biträde med kontorsgöromål å yrkeshygieniska avdelningen inrättas tjänster i lönegrad Eo 7, har jag intet att erinra.

Jag övergår härnäst till granskning av medelsbehovet vid de olika avdelningarna.

Vad angår den *allmänhygieniska avdelningen* vill jag icke framföra annan erinran beträffande kursverksamheten än att jag finner kursprogrammet för utbildning av hälsovårdstillsyningsmän kunna något beskåras. Av styrelsen beräknat belopp för arvoden åt speciallärare bör på grund härav kunna minskas. Jag föreslår, att för kurserna anvisas sammanlagt 5 000 kronor. I likhet med vad jag vid anmälan av punkten 184 i årets statsverksproposition anfört i fråga om framlagt förslag om medelsanvisning för barnsjuksköterskelevers hospitering vid barnvårdscentraler anser jag tillräckliga skäl icke föreligga för styrelsens hemställan om ersättning för distriktssköterskelevers hospitering vid sådana centraler. Styrelsens förslag beträffande den fast anställda personalen hava icke föranlett erinran från min sida. Jag tillstyrker alltså, att befattningen såsom föreståndare för distriktssköterskeskolan överföres på ordinarie stat med placering i lönegraden A 17 och att en extra ordinarie befattning såsom assistent i 19:e lönegraden inrättas.

För den *yrkeshygieniska avdelningen* har styrelsen icke hemställt om medel för nya ändamål. Styrelsen, som erinrat att avdelningens arbetsuppgifter under de senaste åren befunnit sig i oavbruten stegring, har dock förutsatt, att medel för anställande av nya befattningshavare komma att ställas till förfogande under budgetårets lopp, om och i den mån så skulle visa sig påkallat. På grund härav utgår jag vid anslagsberäkningen för budgetåret 1946/47 från att personaluppsättningen å avdelningen är oförändrad.

Å det till *födoämneshygieniska avdelningen* hörande vitaminlaboratorie- sysselsättas — förutom biträdespersonal — en laborator (A 26), en assistent (arvode 8 500 kronor), en amanuens (arvode 4 300 kronor) och — sedan slutet av år 1942 — en från anslagsposten till avlöningar till speciallärare, experter och tillfälliga biträden avlönad tillfällig assistent (ersättning 8 500 kronor). Arbetsuppgifterna å laboratoriet hava under de senaste åren kraftigt ökats. Antalet analyser — kemiska och biologiska — utgjorde budgetåret 1939/40 sammanlagt 538 och hade budgetåret 1943/44 stigit till 3 097. Under budgetåret 1944/45 utfördes närmare 6 000 analyser. Bortsett från förslaget om beredande av extra anställning åt den tillfälliga assistenten och åt amanuensen — vilket förslag jag behandlat i annat sammanhang — har styrelsen framfört allenast det önskemålet, att den andra assistentbefattningen må ändras till extra ordinarie tjänst i 24:e lönegraden. Då de uppgifter, som ankomma på den ifrågavarande befattningshavaren, synas vara av den art, att de kräva att befattningshavaren på ett stadigvarande sätt knytes till avdelningen, har jag intet att erinra mot att tjänsten överföres på extra-ordinarieplanen. Enligt vad jag inhämtat skulle befattningshavaren mera självständigt förestå de rutinemässiga laboratoriearbetena, medan laboratorn förutom ledningen av laboratoriet i dess helhet närmast skulle hava ansvaret för det vetenskapliga arbetet såväl å laboratoriet som å djurhuset. Vid nu angivna förhållanden torde det få anses riktigt, att befattningshavaren såsom förste avdelningsingenjör hänföres till 24:e lönegraden.

Även i vad avser vattenanalyserna har avdelningens verksamhet undergått en liknande utveckling. Mot 2 103 analyser budgetåret 1941/42 svarade 5 577 analyser budgetåret 1943/44. På grund av göromålns ansvällning beslöt 1945 års riksdag en omorganisation av arbetet genom inrättande av ett särskilt vattenlaboratorium inom avdelningen. Härvid utökades även personalen. Efter det styrelsen avlät anslagsframställningen för budgetåret 1945/46, har arbetsbördan ytterligare tillväxt. Antalet analyser budgetåret 1944/45 uppgick sålunda till 8 405, motsvarande en ökning i förhållande till föregående budgetår med 50 procent. Styrelsens nu gjorda hemställan, att ytterligare en assistent må anställas vid laboratoriet, anser jag fördenskull böra bifallas. Enligt förslaget skulle assistenten hänföras till den lägre assistentgruppen med placering i lönegrad Ex 16. Häremot torde intet vara att invända.

Riksdagen medgav år 1945, att en med arvode förenad assistentbefattning vid födoämneshygieniska avdelningen finge från och med den 1 juli 1945 ombildas till extraordinarie tjänst i 19:e lönegraden. Befattningens innehavare, vilken har högskoleutbildning, åligger att utarbета koststater för olika inrättningar m. m. Med stöd av ett av Kungl. Maj:t den 20 juli 1945 meddelat beslut har styrelsen dessutom anställt en tillfällig assistent för ärenden angående koststater. Nu gällande förordnande för denna assistent utlöper den 30 juni 1946. På sistnämnda befattningshavare ankommer att å de olika inrättningarna kontrollera framför allt kostens näringshygieniska beskaffenhet samt utspisningens ekonomi, varvid också lokalernas och utrustningens lämplighet samt arbetets organisation underkastas granskning. Styrelsen begär nu, att även denna assistentbefattning ombildas till extra ordinarie i 19:e lönegraden. Befattningshavaren fyller enligt min mening en viktig funktion i arbetet för en förbättring och rationalisering av utspisningsförhållandena vid allmänna anstalter och inrättningar. Innan en pensionsberättigande tjänst för ifrågavarande göromål inrättas, synes emellertid ytterligare erfarenhet rörande arbetsuppgifternas omfattning böra avvaktas. Jag

anser fördenskull, att även för nästa budgetår medel böra beräknas för en befattningshavare med angivna arbetsuppgifter men att ersättningen tills vidare bör liksom hittills utgå i form av arvode, till storleken bestämt av Kungl. Maj:t.

Beträffande den för institutet *gemensamma personalen* har styrelsen i syfte att institutets föreståndare skulle i viss utsträckning befrias från administrativt-ekonomiska uppgifter föreslagit, att befattningen såsom styrelsens sekreterare skulle ändras till befattning som sekreterare vid institutet. I samband härmed skulle sekreterarens arvode höjas från 1 300 till 2 500 kronor. Enligt min uppfattning kan frågan om de administrativt-ekonomiska göromålen handhavande icke tillfredsställande lösas genom den av styrelsen förordade anordningen, vilken innebär, att förevarande arbetsuppgifter skulle utföras såsom bisyssla. Jag avstyrker därför detta förslag.

Vad beträffar medelsbehovet för nästa budgetår torde posten till *avlöningar till ordinarie tjänstemän* böra i anledning av det av mig framförda förslaget om överförande på ordinarie stat av befattningen såsom föreståndare för distriktsskötterskeskolan höjas med 5 600 kronor. Vidare böra medel beräknas för en ordinarie laboratorstjänst (A 26), vilken förut uppehållits på förordnande, och för löneklassuppflyttningar med respektive 9 300 och 1 000 kronor. Slutligen synes i anseende till väntad belastning i övrigt å denna post — å vilken tidigare vissa besparingar uppstått på grund av tillfälliga omständigheter — ett ytterligare belopp av 2 900 kronor böra anvisas. Postens slutsumma skulle alltså uppgå till (60 800 + 5 600 + 9 300 + 1 000 + 2 900) 79 600 kronor.

Posten till *arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t*, kommer vid bifall till förslagen om beredande av extra anställning åt assistenterna och amanuensen samt om bibehållande vid oförändrad löneställning av befattningen som styrelsens sekreterare att belastas endast med utgifter för dels arvoden till institutets föreståndare (2 000 kronor), till en avdelningsföreståndare (2 000 kronor) och till en sekreterare (1 300 kronor), dels ock ersättning till vikarier å institutsföreståndartjänsten (200 kronor). Posten bör alltså uppföras med 5 500 kronor.

Beträffande posten till *avlöningar till speciallärare, experter och tillfälliga biträden* bör med hänsyn till av mig förordade förslag rörande kursverksamheten för speciallärararvoden avses ett belopp av 34 800 kronor. Hospiteringsersättningarna böra, om nuvarande ersättningsgrunder såsom jag föreslagit bibehållas oförändrade, upptagas med 10 800 kronor. För att delposterna till experter och tillfälliga biträden skola motsvara den väntade belastningen, torde desamma — med inräknande i den sistnämnda delposten av medel för avlöande av en tillfälligt anställd assistent för koststatsundersökningar — böra fastställas till respektive 10 000 och 47 000 kronor. Jag har härvid utgått från att institutets biträdespersonal avlönas från den sistnämnda delposten, så länge personalen uppbär arvode. Posten i sin helhet bör alltså upptagas med 102 600 kronor.

Vad angår posten till *avlöningar till övrig icke-ordinarie personal* bör uppräknings ske i anledning av förslagen om inrättande av en befattning som förste avdelningsingenjör i lönegrad Eo 24 och en befattning som assistent i lönegrad Eo 19. Nettoutgifterna härför utgöra cirka 14 000 kronor. För assistenter å extra stat — tre i lönegrad Ex 22, två i lönegrad Ex 21, löneklass 19, och fem i lönegrad Ex 16 — bör beräknas ett sammanlagt belopp av cirka 58 200 kronor. Härutöver bör posten ökas med vad som erfordras för reglering av biträdeslönerna och inrättande av vissa biträdestjänster i

lönegraden Eo 7. Jag beräknar för detta ändamål ett belopp av cirka 152 500 kronor. Slutligen torde med hänsyn till utökningen av den personal, som skulle avlönas från förevarande anslagspost, till vikariats- och övertidsersättningar böra avses ett något större belopp än i gällande stat. Jag har ansett en ökning med 4 000 kronor motiverad. Å andra sidan skulle avlöningen till distriktssköterskeskolans föreståndare och vikariatsersättningen till den laborator, för vars avlöning medel skulle beräknas å ordinarieposten, utgå. Härav föranledd minskning av posten uppgår till 17 700 kronor. Postens slutsumma skulle alltså fastställas till (173 000 + 14 000 + 58 200 + 152 500 + 4 000 — 17 700) 384 000 kronor.

Posten till *rörligt tillägg* torde böra uppräknas till 68 300 kronor.

Vid bifall till vad jag sålunda förordat skulle alltså institutets avlöningsanslag för nästa budgetår uppgå till (79 600 + 5 500 + 102 600 + 384 000 + 68 300) 640 000 kronor.

Vad institutets omkostnader angår kan jag beträffande posten till *stipendier* icke tillstyrka förslaget, att deltagarna i kurserna för hälsovårdstillsyningsmän skulle erhålla stipendier. I den mån stipendieunderstöd äro erforderliga — varom jag dock icke blivit övertygad — synes det närmast ankomma på kommunerna att lämna sådana understöd. Med hänsyn till svårigheterna att nu beräkna medelsåtgången för fredsbehov anser jag vidare, att i den i posten till *övriga utgifter* ingående delposten till inköp och underhåll av inventarier — bortsett från föreslagen engångsanskaffning mot vilken jag intet har att erinra — bör begränsas till 14 300 kronor. Av samma skäl förordar jag, att förbrukningsartiklar avses ett belopp av 100 000 kronor i stället för av styrelsen föreslagna 125 000 kronor.

Mot styrelsens anslagsberäkning i övrigt synes intet vara att erinra.

Vid bifall till vad jag här förordat skulle omkostnadsanslaget komma att upptaga följande huvudposter:

1. Sjukvård m. m., <i>förslagsvis</i>	kronor	1 000
2. Reseersättningar, <i>förslagsvis</i>	»	10 000
3. Expenser, <i>förslagsvis</i>	»	85 000
4. Publikationstryck, <i>förslagsvis</i>	»	3 000
5. Stipendier, <i>högst</i>	»	32 800
6. Övriga utgifter, <i>förslagsvis</i>	»	177 200

Summa kronor 309 000.

Utskottet.

För budgetåret 1944/45 anvisades till avlöningar vid institutet ett belopp av 290 000 kronor, för budgetåret 1945/46 404 000 kronor, och för nästa budgetår äskas ett belopp av 640 000 kronor till samma ändamål. Denna stegring är avsevärd. Vid bedömningen av densamma bör emellertid uppmärksammas, att belastningen å anslaget redan förstnämnda budgetår uppgick till i runt tal 500 000 kronor ävensom att de beräknade inkomsterna vid institutet stigit från det i riksstaten för budgetåret 1944/45 upptagna beloppet 130 000 kronor till det belopp av 230 000 kronor, som i statsverkspropositionen upptagits för nästa budgetår. Att de stegrade kostnaderna vid institutet motsvaras av ökad arbetsmängd har även belysts med andra siffror i departementschefens uttalande.

De till grund för beräkningen av avlönings- och omkostnadsanslagen för nästa budgetår framlagda förslagen föranleda ej erinran från utskottets sida. Utskottet vill dock i anledning av den inträdda kostnadsstegringen uttala, att viss försiktighet bör iakttagas då det gäller att tillföra institutet nya arbetsuppgifter utanför de områden, inom vilka institutet för närvarande arbetar. Det förtjänar även uppmärksammas, huruvida icke visst dubbelarbete förekommer vid institutet och vissa andra institutioner med delvis likartade arbetsuppgifter och om icke arbetskostnaderna kunna i viss mån nedbringas genom ett samordnande av arbetet i dylika fall eller omfördelning av arbetsuppgifterna på de skilda institutionerna.

Under åberopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att riksdagen må

I. fastställa följande personalförteckning för statens institut för folkhälsan:

Personalförteckning.

Befattning	Lönegrad
<i>Tjänstemän å ordinarie stat.</i>	
2 professorer	A 30
1 laborator och överlärare	A 28
2 laboratorer	A 26
1 förste aktuarie	A 26
1 förste avdelningsingenjör	A 24
1 föreståndare för statens distriktssköterskeskola	A 17
1 förste laboratoriebiträde	A 11
1 kanslibiträde	A 7
1 vaktmästare	A 7

Extra ordinarie tjänstemän i högre lönegrad än 20:e.

2 laboratorer	Eo 26
3 förste avdelningsingenjörer	Eo 24
1 förste kemist	Eo 21;

II. godkänna följande avlöningsstat för statens institut för folkhälsan, att tillämpas från och med budgetåret 1946/47:

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	kronor	79 600
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	»	5 500

3. Avlöningar till speciallärare, experter och tillfälliga biträden, <i>förslagsvis</i>	kronor	102 600
4. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	»	384 000
5. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	»	68 300
		Summa förslagsanslag kronor 640 000;

III. för budgetåret 1946/47 under femte huvudtiteln anvisa

a) till *Statens institut för folkhälsan: Avlöningar* ett förslagsanslag av 640 000 kronor,

b) till *Statens institut för folkhälsan: Omkostnader* ett förslagsanslag av 309 000 kronor.

Stockholm den 14 maj 1946.

På statsutskottets vägnar:

J. B. JOHANSSON.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit

från första kammaren: herrar *Johan Bernhard Johansson, Lindström, Gränebo, Larsson, Andrén, Bäckström, Heiding, Gustaf Iwar Anderson, Gillström, Berling, Hesselbom* och *Gunnar Andersson*; samt

från andra kammaren: herrar *Eriksson* i Stockholm, *Ward, Falla, Bergström, Rubbestad, Andersson* i Malmö, *Mårtensson, Malmborg* i Skövde, *Lindholm, Åkerström, Onsjö* och *Birke*.
